

Секция ЛИТЕРАТУРОЗНАНИЕ И ИСТОРИЯ

АДМИНИСТРАТИВЕН СТАТУС И НАСЕЛЕНИЕ НА СЕЛО БАБУК ОТ ОСВОБОЖДЕНИЕТО ДО ДНЕС

Станка Георгиева

Administrative status and populasion of village Babuk: The article examines the administrative status and population of village Babuk of liberation until today.

Key words: *village, municipality, population, etc.*

ВЪВЕДЕНИЕ

Предмет на проучване са възникването и административният статус на село Бабук, Силистренско и състоянието на неговото население от Освобождението до наши дни. Проучени са най-ранните изследвания на местните краеведи по този въпрос и основните държавно-административни актове за деление на територията и населението на нашата страна в един продължителен период на 133 години от Освобождението до наши дни.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Името на село Бабук /Бабукъ/ е единствено и неповторимо в именната система на селищата в страната. Някои местни жители са се опитвали да го разгадаят, тръгвайки след легендите, но струва ни се, че само се докосват до първообраза. Явно е, че за успешното решаване на този казус е необходимо да се дири по-дълбоко в семантиката на езика, в космологията и ритуалната религиозна практика на най-старото население по нашите земи.

Краеведът Димитър Железаров [1] предполага, че името Бабук идва от името на крепостта Бабук край град Провадия, която била разположена на висок хълм във формата на конус. Жителите на тази крепост по време на руско-турските войни напуснала селището и се преселили в Южна Русия. После част от тях се върнали и се заселили в Добруджа, като нарекли селото си Бабук. Че на това място наистина е имало по-старо селище говорят изградената чешма и кладенци и намираната в почвата керамика и остатъци от оръдия на труда и стари зидове на постройки [2]. Още през 1831 г. в новото село, наречено Бабук, идвала една възрастна жена /баба/ от село Сребърна, която разказвала на новодошлите преселници, че на това място имало голямо село, което било опожарено от турците, а населението му – изклано. Тя самата била от това село, но била омъжена в село Сребърна на брега на езерото със същото име. Бабата стояла до един от кладенците и плачела, разказвайки спомените си. Бабук се наричало и изчезналото урушко /турско/ село на един от хълмовете.

Димитър Железаров [3] напомня че една част от населението, което заселва селището през 1831 г., идва от Шуменско-Новопазарско. То създава и най-голямата махала – Пазарската и дълги години негови представители "управляват" селото. В Шуменско големите дървета край оброчищата, които се намират край вода се наричали "баби", "бабите", "бабуците". В село Бабук такива дървета наистина имало в местната курия край кладенците. Но времето е заличило следите на първите жители на това място, като е запазило само името "Бабук". Останал е само споменът, че древните българи имали култ към "свещенното дърво", което символизира връзката им с трите свята: долния /подземния/, средния/ земния/ и горния /небесния/. "Дървото на живота" е символ на Вселената и на човешката природа и се свързва с култа към Слънцето и Луната, с водата и тревата, с кръга и квадрата, с оплетеното въже и с други езически символи [4]. Храним надежда, че едни системни

и всеобхватни археологически разкопки на това място ще отговорят на въпроса за загадъчното име на това село.

Село Бабук [5] се намира на 12 км на юг от град Силистра. До него се стига по едно отклонение от пътя Силистра-Шумен. Селото е сгушено в една долина с южен наклон с дължина от 3 км и ширина 500 м, заобиколена с малки възвишения, най-голямото от които е от север. Това е североизточна ширина от Гринувич на 44 градуса и 17 минути и географска дължина 27 градуса и 15 минути. Надморската височина е от 50 до 99 метра. Площта на селото е 35 885 кв.м. В околностите в миналото е имало гори и храсти. Годните за обработване земи били малко и се намирали в посока на село Казимир.

Както беше посочено, селото е възникнало през 1831 г. от българи преселници, връщащи се от Бесарабия след руско-турската война от 1828-1829 г. Керванът на прокудените харесал затънтеното място и изобилието на вода в долината – голяма чешма с 14 корита и още 6 кладенеца. Първите заселници били около 50-60 къщи, разделени на 3 махали: Пазарска, Хърсовска, Ташчийска. По време на Кримската война /1853-1856 г./ селото се разраства и има около 150 къщи [6].

Според първото административно делене на Княжество България от 19 януари 1880 г., утвърдено на 10 май същата година от II ОНС, с приемането на Закона за административното делене на Княжеството, преподписан с Указ №226 на княз Александър I Български от 23 май с.г. /ДВ, №45, 28 май 1880 г./, село Бабук влиза в състава на Силистренска околия от Силистренски окръг /окръжие/. Селото се организира като самоуправляваща се община начело с кмет. Като местен орган на властта общината осъществява държавната политика на своята територия. Тя организира, ръководи и контролира дейността на стопанските единици /домакинства/, организации и учреждения, грижи се за опазването на законността и обществения ред, здравето и правата на гражданите. Наскоро след Освобождението, през 1892/93 г., когато Бабушкият бирнически участък се закрива /Указ №80 от 2 юни 1893 г./ в селото има 1475 души, които плащат данъци от 33 963лв., а през 1896г. неселението е около 2 152 души [7]. Затова село Бабук още при първите административни деления на населението и селищата в страната е самостоятелна селска община в границите на Силистренското окръжие и по-конкретно в Силистренска околия и по значимост се нарежда на четвърто място след Силистренска градска, Айдемирска селска и Алфатарска селска общини. След Съединението на Княжество България и Източна Румелия този статут се потвърждава с приетия Закон за селските общини /Указ №117, от 11 юли 1886 г., ДВ бр. 70, 22 юли 1886 г./ и се обогатява като към община Бабук се присъединяват и селата Казимир, Караомур /Смилец/ и Кочина /Професор Иширково/ - /ДВ бр.153, 1886, Указ №197 от 11 юли 1886 г./ . Тогава населението достига 5 813 души [8].

През 1901 г. Силистренски окръг е разформирован и включен към Русенски окръг /1 юли 1901г, XI ОНС/. Това не променя статуса на община Бабук в състава на Силистренска околия. През 1911 година, малко преди започването на Балканските войни, в село Бабук живеят 2 464 души. За сравнение: в съседната община Алфатар има 3 219 човека, в Калипетрово - 2 785 човека, в Акъданлар /Дулово/ - 1248 човека [9].

Не са ни известни загубите на мъжко население по фронтовете на Балканските и Първата световна война /1912-1918г/. Но имаме сведения, че през 1916 г. са отвлечени 77 души в Молдова [10]. При отвлечането са убити 20 човека и по-голяма част от селото е опожарено [11].

От Освобождението до войните се изреждат 15 кмета [12] Тодор Ямуков, Иван Марков, Тодор Узун Пенев, Стоян Калчишков, Стоян Тодоров Раданов, Станчо Николов, Неделчо Момчилов, Михни Бобчев Вълков, Димо Недев Даскалов, Стоян Тодоров Бойчев, Кръстю Георгиев Ставровов, Стоян Николов Даскалов, Стойчо Тодоров Солаков, Никола Станчев, Йовчо Димитров. Секретар-бирници през същия

период са: Георги Иванов Белберов, Димо Недев Даскалов, Ангел Попов, Злати Тишев, Кръстю Ставровозов, Стоян Калчишков, Иван Бортузанов, Стоян Т. Бойков, Минчо Въндев, Бончо Иванов Дочев, Руси Жечев.

В село Бабук има 1 църква - "Свети пророк Илия", в която се изреждат свещениците: поп Стефан, поп Иван, поп Захари, поп Павли, поп Илия и поп Цаню. В село Бабук има построено училище през 1889 г. То носи името на Светите братя "Кирил и Методий". Училището се пристроява и модернизира през 1910 и 1942 г. От начално, то се превръща в основно с 5 класа. До войните в него учителствуват 46 учители [13].

През военновременния период /1914-1919 г./ се изреждат кметовете: Стоян Тодоров Бойчев, Цвятко Михалев, Йовчо Димитров, Господин Стоянов Господинов, Трендафил Неделчев, Руси Стаматов, Илия Станев, Бобчо Йорданов, Петър Димов Даскалов [14].

Според хрониста на селото, учителят Димитър Железаров, разтежът и уголемяването на село Бабук се дължало изключително на естествения прираст на населението. То било "чисто" българско, християнско село и всяко семейство имало минимум по 6 деца. Обичайният брой на децата бил 8-9, но не липсвали и семейства с 10-12 деца. Както отбелязва официалната документация и селската хроника след Освобождението, в село Бабук са придошли само 2-3 румънци и българи от Влашко, избягали от румънската армия. Те се оженили за българки и се претопили след уседналото вече население. Това са: Илия Влаха - земеделец, братята овчари Григор и Николай Мокан, Мокан Иван, Димо Стоянов - ковач, Стоян Милитаря - бъчвар, Мокан Ради – овчар [15]. Недостигът на земя и бързият прираст на населението водели до изселване в близкия град Силистра, който по черния път отстоял само на 7 км. Най-напред в града отивали ония бабукчани, които имали някакъв занаят или търговски бизнес. Създадената интелеигенция, също в по-голямата си част, оставала в града. Така от село Бабук в град Силистра се устроили над 100 семейства [16]. Това са *търговците*: Стоян М. Калчишков, Славчо Стойков, Васил Фърлинков, Никола Търгохов, Стойчо Ст. Раданов, Иван Малчев, Андрей Илиев, братята Минчо и Вълчо Николови, Велико Гърдев, Руси Н. Добрев, Никола Стоев и Тодор Кесичков; *адвокатът* Драган Бобчев и *лекарят* Тодор С. Чакъръв; *учителите* Георги Илиев, Йордан Ст. Калчишков, Димитър Железаров, Куна Т. Калчишкова; *бръснарите*: Стоян Бобчо Йорданов и Димо Стойков; *столарите*: Иван Михайлов Тодоров, Борис Солаков, Стефан Радев; *бойджиите*: Крум Николов Узунпенов и Георги Николов; *механиците*: Христо Н. Марков, Димитър Цонев - Сингера, Йордан В. Шекеров, Младен Ив. Раданов; *фотографите*: Драгостин Неделчев и Нено Йорданов; *зидарите*: Димитър Ст. Солаков, Йордан К. Карайорданов, Дочо Н. Доков, Стефан П. Камбуров, Иван Константинов; *шивачите*: Георги Киров и Цоню Господинов; *кожухарят* Йордан Константинов; *хамутчиите*: Тодор Балтов и Петър Бобчев; *обущарите*: Стоян Славов, Георги Ставровозов, Богдан Бойков, Неделчо Памуков и др.

Поради спецификата на протичане на военните действия през Руско-турската война от 1877-1878 г. в град Силистра и Силистренски окръг, масовото изселване на турското население става след Съединението и Сръбско-българската война /1885 г./. Тогава в редица Силистренски села около село Бабук се откриват свободни обработваеми земи, на които се заселват бабукчани. Такива се селата Сър-Ени махле /Межден/ и Черковна. През периода 1895-1911 г. следва нова голяма вълна на преселване към селата Су-Куюджук /Върбино/, Цар Асен, Доймушлар /Ситово/, Бългаджи-ени-къой /Брадвари/, Казимир, Кадичели-къой /Яребица/ Бахар-къой /Полковник Таслаково/ и др. [17]. По време на втората румънска окупация в село Бабук се заселват и 5 цигански семейства.

По време на втората румънска окупация /1918-1940 г./ село Бабук има около 500 къщи и население от 3 000 жители [18]. През 1935 г. селото се преименувано на

Бесараб. В първите години на окупацията администрацията в общината, учителите и свещеникът са румънци, назначавани от румънската държава. Те са били оземлявани за сметка на местното население. Българите кметове през този период са били избирани. Това са Гино Дочев Гинов, Христо Петров Куцаров, Велико Атанасов Василев. Село Бабук е родно място на добруджанските революционери и антифашисти Дочо Михайлов, Никола Иванов, Тодор Бонев, Иван Стайков [19].

На разстояние 2 км от село Бабук се създава ново село, заселено от колонисти аромъни. То носи името Генерал Попоржеску. След възвръщането на Южна Добруджа на България /7 септември 1940г./ селото се преименува в Майор Ценович. В него се настаняват севернодобруджанци от село Канлия. Административно то се включва в община Бабук. В резултат на преразпределение на земята, в с. Бабук през 1940-1942 година има оземлени 365 домакинства. Общият брой на домакинствата нараства на 1170. През периода 1940-1944 г. кметове са Георги Цвятков Атанасов, Никола Стоянов Бойков, Велико Илиев Илиев, Симеон Лютаков.

По време на Отечествената война /1944-1945 г./ има убити 11 човека: Ангел Иванов Неделчев, Димитър Господинов Алексиев, Йордан Цонев Димитров, Йордан Иванов Димитров, Никола Цонев Димитров, Никола Иванов Занев, Павел Иванов Димитров, Петър Стайков Михнев, Христо Кунев Калев, Христо Иванов Киряков, Христо Русев Георгиев [20].

През 1945-1946 г. населението на село Бабук е 2 488 човека, обединени в 649 домакинства. От тях 1 326 са избиратели /640 мъже и 676 жени/. Броят на циганското население е 30 мъже и 35 жени. В селото има 484 български и 5 цигански къщи.

Според Конституцията на НРБ от 1947 г. страната се дели на окръзи, околии и общини /чл. 47/. Село Бабук е община, към която е включено и село Майор Ценович, а впоследствие и село Казимир. Местните народни съвети се избират за срок от 3 години. Компетенциите им се определят от член 49 на Конституцията и при провеждане на своята дейност се опират на "широките народни маси" и техните политически, професионални и масови организации. Според административното деление от 1949 г., когато страната е разделена на 14 окръга, село Бабук е в Силистренска околия, която е част от Русенски окръг до 1959 г. От м. април 1959 г. с. Бабук е община в Силистренски окръг, а от август 1987 г. [21] до 1990 г. влиза като селище в състава на Силистренска община от Разградска област. След 10 ноември 1989 г. бившият Силистренски окръг се обособява като Силистренска област начело с областен управител.

Раждаемостта в село Бабук през периода 1945-1971 г. е висока – по 30-35 деца на година. Броят на многодетните майки е 26. Те са носителки на ордена Майчина слава и медала "За майчинство" [22]. Училището е основно – от I до VIII клас. Всички паралелки са двойни. В училището учат около 397 /1946/47г./ – 327 /1961/62г./ деца. Сред 1971 г. броят на учениците започва бързо да намалява. Сред 1990 година този процес се засилва и отначало прогимназиалните /1993 г./, а след това и началните класове са закрити /1998 г./ и училището престава да съществува [23]. След 2000 година населението на село Бабук е 916 човека, а през 2007 г. – 614 човека.

Кметове на село Бабук през периода 1944-2011 г. са Пеню Бобчев Илиев, Добри Николов Добрев, Христо Николов Станчев, Атанас Атанасов Николов, Атанас Кънев Атанасов, Димитър Иванов Янков, Петър Стайков Иванов, Атанас Кънев Атанасов, Георги Стойчев Георгиев, Веселин Русев Йорданов, Йорданка Калева Кунчева, Ненко Ненков Неделчев, Веселин Русев Йорданов, Друми Бобчев Пенев, Константин Иванов Димитров.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Промяната на професията води до промяна на местоживеенето и начина на живот на хората. Тези фактори са влияят върху раждаемостта и нуждата от различни обществени институции.

От възходящо развиващо се населено място с многобройно и трудолюбиво население след Освобождението, през последните 25 години село Бабук се превръща в селище със затихващи функции – без училище, без здравна служба, без кино и радио, без фурна, баня, ресторант.

ЛИТЕРАТУРА

1. ДА Силистра, ф.37с, оп.10, а.е. 6, л.2 и сл.
2. Стойков, Руси. Известия на народния музей гр. Варна, т.VII. 1971, Според данни от Ориенталския отдел на НБКМ, София /т.123 /л.3.-21а/ село е имало от 1676 г. на това място.
3. Пак там.
4. Тодорова, З. Предистория на оброчните кръстове. В. Родово имение, бр.12, 5-21 май 2010, с.1-8-11; Ярулина, Т. Волжска България и Европа. С., 2008; Голийски, П. Предхристиянска и предмюсюлманска религия и митове. С., 2003 и др.
5. Интернет страница село Бабук. www.bg.wikipedid.org, bg.guide.bulgaria.com
6. ДА Силистра, ф.37, оп.10, а.е. 6, с.2,6,7.
7. Изложение за състоянието на Силистренското окръжие за времето от 1 август 1882г. до 1 август 1893г. от силистренския окръжен управител Т. Муткуров. С., 1893, с.81 и сл.; Български алманах за 1896г. под редакцията на П. А. Петров. С., 1896, с.854.
8. Изложение за състоянието на Силистренското окръжие през 1895-1896г. от силистренския окръжен управител П. С. Пашов. С., 1897, с.5 и сл.
9. Български алманах за 1911г., издание на Я. Икономов, Ат. Дамянов и сие. С., 1911, с. 789.
10. ДА Силистра, ф. 37с, оп.10, а.е. 6, с. 4-6.
11. ДА Силистра ф.11к, оп.1 , а.е. 44, л.103,108, 11-122, 122-124, 128 и др.; Изложение за състоянието на Силистренското окръжие през 1896-1996 от силистренския окръжен управител П. С. Пашов. С., 1897; Железаров, Д. Монография за историята на село Бабук. С., 1942г, с.42.
12. Железаров, Д. Монография за историята на село Бабук. С., 1942, с 1-80.
13. Пак там.
14. Пак там.
15. Пак там.
16. Пак там.
17. Пак там.
18. Пак там.
19. Добруджанци в огъня на революционната борба. С., 1974.
20. Пак там
21. ДА Силистра, ф.37с, оп.5, а.е.3, л.1-123.
22. ДА Силистра, ф.685с, оп.1, а.е.1-11; ф.37с, оп.5, а.е.8, л.30; оп.12, а.е.16.
23. ДА Силистраф, ф. .91, оп. 1, а.е.11; оп. 3, а.е 27, 30.

За контакти:

д-р Станка Николова Георгиева, гр. Силистра, 7500, ул. Янко Тодоров 32, вх.1, ап.1; тел. 086/83-30-49; E-mail: georgievi_3@abv.bg

Докладът е рецензиран.